

C/ Nou del teatre, 16
17004 - GIRONA
Tel. 972 22 50 44
www.cinematruffaut.girona.cat
a.e: info@cinematruffaut.com

MEMBRE DE LA XARXA

A LOS LIBROS Y A LAS MUJERES CANTO

Espanya, 2022

Direcció: María Elorza

Guió: María Elorza

Intèrprets: Tonina Deias,
Loreto Casado, Waltraud
Kirste, Viki Claramunt, Anne
Elorza

Durada: 72 min

Gènere: documental

Idioma: italià, castellà

Data d'estrena: 11/05/2023

Un cant joíós als plaers de la Literatura

"Canto a les armes i a l'home que de les costes de Troia va arribar el primer a Itàlia (...)", es llegeix al començament de *L'Eneida*, de Virgili. Maria Elorza (Gasteiz, 1988) hi contraposa *A los libros y a las mujeres canto*, títol del seu primer llargmetratge, que, certament, és un cant a la Literatura a través de quatre lletraferides: la mare de la directora, Tonina Deias, i tres amigues d'aquesta (els seus noms són Loreto Casado, Viki Claramunt i Waltraud Kirste) que expliquen coses de la seva vida mentre parlen d'alguns llibres que estimen i que les han ajudat a pensar sobre elles i el món.

"Els llibres que hem decidit tenir tracen la nostra genealogia", afirma Maria Elorza fent ús de la veu en off en italià per fidelitat a la seva llengua materna, transmesa per una dona casada amb un basc que, com les altres protagonistes, s'ha dedicat a ensenyar Literatura. De fet, en aquesta pel·lícula, una petita joia que va presentar-se a la secció de Nous Directors de l'última edició del festival de Sant Sebastià, hi ha la idea de la importància de la transmissió de la Literatura: un bé preuat que pertany a tothom. Ho sabia la tia de Tonina Deias que, mentre planxava, li recitava poemes a la neboda quan era petita. Ho sabien les antigues cigarrerres que, com es fa present al film, tenien dret a què cada dia una d'elles llegís el fragment d'una novel·la mentre treballaven o, en el cas dels EUA i Cuba, ho fes un lector professional: per això un cigar famós s'anomena "Montecristo" en honor a Edmon Dantes. Com és que costi tant de continuar transmetent el plaer literari? Maria Elorza, en tot cas, no cau en la nostàlgia ni el lament: a través de quatre dones, festeja vivament la Literatura i els plaers que dona a qui els vol rebre.

Loreto Casado, una apassionada de Sade i de Marlene Dietrich, mostra el seu vestuari mentre comenta que, com va dir Proust a través d'una de les seves metàfores, escriure és com teixir i llegir et cobreix: "Com deia un professor meu, pot passar que un dia et caigui a sobre la poesia i et protegeixi com una manta". Viki Claramunt, metgessa, diu que no s'empassa Thomas Mann i lloa la "modernitat" de Jane Austen abans de recordar els temps de la seva militància comunista sense renegar de certes idees de Lenin: considera absolutament vigent allò que va dir sobre l'imperialisme com la fase superior del capitalisme encarnada en les grans companyies que s'han apoderat de tot el món. Waltraud Krieste, alemanya pertanyent a una família que va fugir del nazisme i casada amb un antic activista polític basc a qui va conèixer quan aquest vivia

exiliat a París, manifesta la seva estima per Goethe i el seu concepte de "Weltliteratur": un desig de globalització que, en desacord amb com s'aplica en el món actual, es basa en el respecte mutu i l'entesa entre cultures.

Associant-ho lliurement amb el que expliquen la seva mare i amigues, Maria Elorza hi afegeix moltes coses. Imatges cinematogràfiques d'arxiu i de pel·lícules, que tant poden ser *Llums de la ciutat*, de Chaplin, com *La passió de Joanna d'Arc*, de Dreyer, *Fahrenheit 451*, de Truffaut, i fins *L'últim tango a París*, de Bertolucci. Fa visibles pintures de dones llegint. Alterna músiques diverses, com ara cançons populars i una peça coral de Bach, tenint com a motiu recurrent *Se piangi, se ridi*, de Bobby Solo. I relata històries, com ara que a Herculà, ciutat dels epicuris cremada per la lava del Vesubi, el foc va salvar l'única biblioteca de l'Antiguitat que resta: sota les capes de fang, es van conservar els papirs; o que Charles-Valentin Alkan, pianista francès del segle XIX, va morir perquè li va caure a sobre una prestatgeria plena de llibres. Precisament, el film s'origina en una anècdota familiar: la llibreria va caure, va aixafar un dit de la mare i va trencar un exemplar de *La Divina Comèdia* just on començava la part de l'"Infern".

Amb una actitud desimbolta, Maria Elorza planteja que potser hem de tenir la capacitat de desembarassar-nos de llibres (Waltraud Krieste creu que s'ha de fer i, en tot cas, fer que circulin perquè arribin a d'altres) i fins i tot li pregunta a la seva germana Anne, que també es fa present en el film, si en cremaria. Anne Elorza contesta que sí, tot i que rectifica perquè, com si els sentís com una cosa viva, li fan pena. La lleugeresa, però, no suposa una manca de consciència del que, com es fa constar al final del film, representa la crema o tota mena de destrucció de llibres. Només recordar que ahir, 10 de maig, un dia abans de la projecció de *A los libros y a las mujeres canto* al cinema Truffaut, es va complir noranta anys de la crema de llibres per part dels nazis a Berlín i a vint-i-una ciutats alemanyes més. Llibres cremats que anunciaven crematoris.

Imma Merino
Col·lectiu de Crítics de Cinema de Girona